

УДК 801.675

DOI 10.18372/2786-5487.1.17742

Самойленко Марія,

практичний психолог-методист вищої категорії,

Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 21 «Калинонька» комбінованого типу

Ніжинської міської ради,

м. Ніжин, Україна

samoilenko.mariia@gmail.com

Левун Ніна,

заступник директора з навчально-виховної роботи,

Прилуцький заклад загальної середньої освіти I- III ст. № 7 (ліцею № 7)

Прилуцької міської ради Чернігівської області,

м. Прилуки, Україна

ninamkay@gmail.com

НЕПЕРЕРВНІСТЬ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ООП ЯК ОСНОВА МАЙБУТНІХ УСПІХІВ

***Анотація.** У статті розглядаються особливості освітнього середовища закладу дошкільної освіти для дітей з ООП як необхідної ланки для подальшого успішного навчання у закладі середньої освіти.*

***Ключові слова:** заклад дошкільної освіти, заклад середньої освіти, дитина з особливими освітніми потребами (ООП).*

***Annotation.** The article examines the peculiarities of the educational environment of a preschool education institution for children with SEN as a necessary link for further successful studies in a secondary education institution.*

***Key words:** preschool education institution, secondary education institution, child with special educational needs (SEN).*

Вступ. Середовище, в яке потрапляє дитина з раннього віку, постійно змінюється. Важливою ознакою освітнього середовища є його розвиваюча функція. Психологи вважають, чим більше соціальних контактів матиме дитина, тим краще й успішніше вона буде адаптуватися та соціалізуватися. Тому сучасні батьки широко використовують такі можливості, щоб їхня дитина відвідувала різні дитячі розвиваючі, пізнавальні та цікаві заклади.

Найпоширенішими й наймасовішими є заклади дошкільної освіти, які на сьогодні охоплюють різні категорії дітей. І це є важливим фактором для дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Для їх успішної адаптації та соціалізації працівники ЗДО мають створити максимально комфортне середовище для повноцінної соціалізації таких дітей до різних груп населення, і в першу чергу, до своїх ровесників.

Оскільки кожна дитина має рівні права на життя та освіту, то право на освіту гарантує відвідування ЗДО та ЗСО, а також закладів позашкільної освіти.

Мета статті – розкрити особливості освітнього середовища закладу дошкільної освіти для дітей з ООП як необхідної ланки для подальшого успішного навчання у закладі середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Для реалізації Концепції про інклюзивну освіту важливим компонентом виступає створення комфортного інклюзивного середовища. Для цього необхідно готувати освітнє середовище закладів ЗДО та ЗСО з урахуванням потреб усіх дітей. Оскільки інклюзивна освіта у широкому розумінні передбачає створення рівних умов та можливостей для всіх дітей з ООП, то її розглядають як комплексний процес забезпечення рівного доступу для якісної освіти шляхом організації навчання дітей у закладах освіти на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей у навчально-пізнавальній діяльності [1].

Інклюзивну освіту розглядають як систему освітніх послуг, яка базується на принципі забезпечення основного права дитини на освіту та отримувати освітні послуги за місцем проживання, в тому числі дітей з ООП в умовах закладу

освіти, то вона передбачає створення такого освітнього середовища, яке відповідатиме потребам та можливостям кожної дитини.

Інклюзивне навчання охоплює всіх дітей. Зовсім недавно інклюзивне навчання сприймалося для більшості і батьків, і педагогів як включення дітей з особливостями. З кожним днем ситуація змінюється. На сьогодні освітні заклади та їх працівники створюють свою унікальну систему надання освітніх послуг дітям з різними потребами, уже мають корисний досвід роботи та організації такого середовища і, тісно працюючи з батьками, активізують та залучають їх до цих процесів.

Згідно Закону України «Про освіту» сучасні ЗДО усіх типів «при реалізації права дітей на дошкільну освіту враховують особливі освітні потреби у навчанні і вихованні кожної дитини, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами відповідно до принципів інклюзивної освіти» [2].

Для задоволення освітніх, соціальних потреб, організації корекційно-розвиткової роботи у складі закладів дошкільної освіти на підставі письмового звернення батьків або законних представників особи з особливими освітніми потребами в обов'язковому порядку утворюються інклюзивні та/або спеціальні групи для виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами. Також, за потреби, створюються заклади дошкільної освіти (ясла-садок) компенсуючого типу для дітей з особливими освітніми потребами віком від двох до семи (восьми) років, які можуть поділятися на спеціальні та санаторні [2].

Посилаючись на цей же закон, виокремлюємо осіб з особливими освітніми потребами, які потребують постійної додаткової або тимчасової підтримки в освітніх закладах, починаючи з дошкільних, задля забезпечення їх права на освіту.

Оскільки усі діти мають свої особливості та освітні потреби, то нагальним завданням педагогів освітніх закладів є створення особливих умов для дітей з ООП, водночас дотримуючись принципу рівності прав для інших дітей.

Для цього необхідно організувати роботу з усіма дітьми з урахуванням їх індивідуальних та психологічних особливостей кожного.

Гуманізація в сучасних освітніх закладах залежить від уміння педагогів надавати дітям психолого-педагогічну підтримку, яка, в свою чергу, проявляється як система заходів, які реально забезпечують умови для подолання труднощів саморозвитку дошкільнят в освітній, комунікативній та дозвіллевій діяльності.

В основі нормативно-законодавчого регулювання інклюзивної освіти в ЗДО лежать міжнародні та вітчизняні документи, а саме: Декларація прав дитини, Декларація про права інвалідів, Конвенція ООН про права дитини, Конвенція про права осіб з інвалідністю. Вітчизняні положення представлені різними видами документів а саме: Конституція України; Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» та ін.; чисельні накази, положення і листи Міністерства освіти і науки, Кабінету Міністрів України, інструктивно-методичні листи тощо.

Згідно чинного законодавства перед керівником ЗДО у процесі впровадження інклюзивної освіти постають завдання розробки правової бази інклюзивного процесу, дотримання вимог щодо прийому та комплектування інклюзивних груп, забезпечення кваліфікованими кадрами, створення матеріально-технічного забезпечення, а також інформаційно-методичної підтримки організації інклюзивного педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти. Зокрема, у Статуті закладу, як правило, деталізують та доповнюють загальні правові норми щодо умов даного закладу дошкільної освіти з урахуванням специфіки організації навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Наприклад, у ЗДО використовують такі акти нормативно-правового супроводу для реалізації інклюзивної практики, як Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП, додаткові угоди з батьками/опікунами вихованців щодо організації психолого педагогічного обстеження та індивідуального супроводу дитини з ООП фахівцями ЗДО, накази ЗДО, адаптовані посадові інструкції для педагогічних працівників тощо.

Основні функції учасників команди супроводу дітей з ООП розподіляються серед працівників ЗДО, зокрема, директором або заступником директора з навчально-виховної роботи, вихователем-методистом, практичним психологом, соціальним педагогом, вчителем-логопедом, вихователями, асистентами вихователів, медичним працівником, а також батьками дитини з ООП.

Необхідними та вагомими виступають функції практичного психолога, такі як:

- вивчення та систематичний моніторинг психічного розвитку дитини з ООП, психологічний супровід дитини з ООП, надання та організація корекційно-розвивальних послуг дітям з ООП з урахуванням ІПР;

- надання консультацій, рекомендацій педагогічним працівникам ЗДО щодо індивідуальної роботи з дитиною з ООП;

- консультативна групова та індивідуальна робота з батьками дитини з ООП;

- просвітницька робота щодо формування психологічної готовності усіх учасників освітнього процесу до взаємодії в умовах інклюзивного середовища.

З метою розширення групи методів психологічного впливу та підвищення рівня якості корекційних процесів з дітьми з ООП комплектують сенсорні кімнати - спеціально обладнані приміщення для проведення профілактичних заходів. Саме в умовах сенсорної кімнати психокорекційні заняття сприяють зниженню дитячої агресивності й тривожності, научуванню дітей різним способам саморегуляції, формуванню навичок довільних рухів шляхом розвитку психомоторики.

Інформаційно-методична підтримка для педагогів та батьків дітей з ООП полягає у створенні умов для їх широкого доступу до мережевих джерел інформації у формі методичних і наочних посібників, сучасних мультимедійних аудіо- та відеоматеріалів тощо, наприклад, через веб-сайт закладу з електронною бібліотекою, інформаційні куточки у приміщенні дитячої групи чи кабінетах фахівців закладу.

Наступною освітньою ланкою виступають заклади середньої освіти, а також заклади позашкільної освіти. Подальші успіхи дитини з ООП будуть залежати від набутого досвіду в ЗДО, а також включення дитини у різні соціальні дитячі осередки в позаурочний та позашкільний час. Зокрема, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) розглядає інклюзивну освіту крізь призму концепції «Школа, дружня до дитини», де створюється середовище для якісного та ефективного навчання з відповідними фізичними умовами, політикою та послугами. Відповідно така школа виявляє виключених з групи дітей та долучає їх до освіти, визнає освіту правом кожної дитини, сприяє дотриманню прав та благополуччя кожної дитини; надає обов'язкову безоплатну освіту, доступну для дітей груп ризику; поважає відмінності й забезпечує рівноправність в освіті для всіх дітей; відповідає освітнім потребам дитини, а також гендерному, етнічному, релігійному й соціальному розмаїттю [3].

На сьогодні питання інклюзивної освіти є доволі важливими [4].

Висновки. Таким чином, сучасне освітнє інклюзивне середовище інтенсивно змінюється на всіх рівнях задля задоволення потреб дітей з особливими освітніми потребами. В подальшому для успішного опанування шкільною програмою дитині варто відвідувати заклад дошкільної освіти з урахуванням інклюзивного навчання. Чим раніше дитина попаде в комфортне освітнє професійно створене середовище, тим вищих успіхів вона досягатиме в майбутньому житті.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України № 912 від 01.10.2010 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya> (дата звернення: 10.02.2023).
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 10.02.2023).

3.Офіційний сайт ЮНІСЕФ. URL: <https://www.unicef.org/> дата звернення: 10.02.2023).

4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.